

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ФОРМУВАНЬ

СУХОРУКОВ Микола Сергійович - бакалавр права, кафедра Державно-правових та галузевих правових дисциплін, II курс (магістратура), Київського університету права Національної академії наук України

УДК 061.1:[351.75+351.746.1] (477)(035)

DOI 10.32782/NP.2021.2.6

Нині правовий аналіз основних аспектів державної реєстрації громадських формувань є доволі важливим аспектом формування відповідних якісних громадських правових відносин, що лежать в основі формування і розвитку будь-якого правового суспільства. Предметом роботи виступає правовий аспект державної реєстрації громадських формувань. Мета роботи – дослідити основні особливості щодо державної реєстрації громадських формувань. У роботі використані методи: метод опису, формалізації і метод узагальнення. Основні результати дослідження. Визначено основні аспекти щодо державної реєстрації громадських формувань, а саме: було визначено основні вимоги щодо процесу державної реєстрації, на основі цього розглянуто перелік документів, які потрібно подати та принципи об'єднання з метою якісного проведення щодо державної реєстрації громадських об'єднань, досліджено основні проблеми реєстрування і на визначено основні засади щодо їх уникнення. Сучасна галузь конституційного права породила безліч юридичних механізмів організації конструктивних взаємин між представниками громадянського суспільства і публічною владою. З цією метою в статті визначені особливості реєстрації громадських об'єднань. Доведено, що громадські об'єднання є вільними при виборі своєї назви, проте мають керуватися законами, зокрема перевіряти Єдиний державний реєстр юридичних і фізичних осіб на відсутність тотожного найменування. З метою спрощення процедури реєстрування і забезпечення зручного пошуку необхідної фор-

ми заяви й полегшення і прискорення процесу заповнення відповідних документів. Доведено, що на сьогодні розвиток держави вимагає формування інститутів громадянського суспільства з метою недопущення стагнації в різних сферах життєдіяльності соціуму. Практичне значення одержаних результатів може бути застосоване для органів державної реєстрації.

Висновки. Особливість і значимість таких інститутів обумовлюється тим, що в правовій державі вони виступають ключовим елементом, мостом, що дозволяє транслювати інтереси і потреби суспільства від його членів до суб'єктів, уповноважених на прийняття соціально значущих рішень.

Ключові слова: державна реєстрація, громадські формування, право, вимоги, процес.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

У зв'язку із розвитком фізичних та юридичних осіб приватного права з метою здійснення та захисту прав і свобод та задоволення суспільних потребна сьогодні доцільно розглядаються правові аспекти щодо державної реєстрації громадських формувань у контексті проблем проведення державної реєстрації. Таким чином, сучасні проблеми в цій галузі потребують на сьогодні вирішення, адже державна реєстрація громадських формувань є важливим аспектом задоволення суспільних потреб і інтересів громадян.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з теми, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття

Питанням правового аналізу основних аспектів щодо державної реєстрації громадських формувань та їх особливостей займаються відомі вітчизняні і зарубіжні вчені-теоретики в області права, зокрема, Н. Г. Клименко [2] – роль державної реєстрації недержавних інституцій, В. В. Коваленко [3] – громадські організації в Україні, Л. П. Котяш – адміністративно-правове регулювання державної реєстрації юридичних осіб в Україні, С. В. Лихачов – дозвільне впровадження в адміністративному процесі та ін., праці яких мають значну теоретичну цінність, проте, на наш погляд, не до кінця розкривають основні аспекти проведення державної реєстрації громадських формувань і змін щодо процесу їх проведення [4].

Формування цілей статті (постановка завдання)

Мета статті – дослідити основні особливості щодо державної реєстрації громадських формувань.

Виклад основного матеріалу

В Україні реєстрація громадських формувань регулюється наступними законами, а саме: «Про громадські об'єднання» [6], «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» [7], Податковий кодекс України Наказ Міністерства юстиції України від 09.02.2016 року № 359/5 «Про затвердження Порядку державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи», Наказ Міністерства юстиції України від 18.11.2016 року № 3268/5 «Про затвердження форм заяв у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань».

Громадськими об'єднаннями є певні спільноти, які мають спільні інтереси і засновані на наступних принципах:

- добровільність, що передбачає вільну участь, а саме особа володіє правом утворення, вступу і виходу з організації;

- самоврядність – право учасників самостійно виконувати процес управління організацією відповідно до визначеної мети і цілей;

- вільний вибір території – право самостійно визначати територію діяльності, крім випадків визначених законом;

- рівність перед законом - громадські об'єднання є рівними у своїх правах та обов'язках відповідно до закону з урахуванням організаційно-правової форми, виду та/або статусу такого об'єднання.

- відсутність майнового інтересу – означає, що члени (учасники) громадського об'єднання не мають права на частку майна громадського об'єднання та не відповідають за його зобов'язаннями. Доходи або майно (активи) громадського об'єднання не підлягають розподілу між його членами (учасниками) і не можуть використовуватися для вигоди будь-якого окремого члена [8].

- прозорість, відкритість передбачає право всіх членів (учасників) громадського об'єднання мати вільний доступ до інформації про його діяльність, у тому числі про прийняті громадським об'єднанням рішення.

- публічність означає, що громадські об'єднання інформують громадськість про свої мету (цілі) та діяльність [10].

Відповідно до абзацу 2 п. 5 Порядку державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, затвердженого наказом Міністерством юстиції України 09.02.2016 №359/5 державна реєстрація громадських формувань, символіки громадських формувань у випадках, передбачених законом, проводиться Міністерством юстиції України і його органами в межах визначених повноважень [10].

Документи, що потрібно дати із статусом юридичної особи згідно до ст. 17 ЗУ «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громад-

ських формувань» від 15.05.2003 № 755-IV у редакції від 01.01.2016:

- заява про державну реєстрацію створення юридичної особи;
- документ, який підтверджує створення громадського об'єднання, а саме протокол установчих зборів, конференції) (сканкопії);
- відомості про керівні органи юридичної особи;
- реєстр громадян, що брали участь в зборах [10].

Суспільство не може нормально функціонувати, якщо держава не створює для цього необхідних умов як організаційного, так і нормативно-правового характеру. Сучасна галузь конституційного права породила безліч юридичних механізмів організації конструктивних взаємин між представниками громадянського суспільства і публічною владою. З цією метою в статті визначені особливості реєстрації громадських об'єднань.

Громадські об'єднання є вільними при виборі своєї назви, проте мають керуватися законами, зокрема перевіряти Єдиний державний реєстр юридичних і фізичних осіб на відсутність тотожного найменування.

З метою спрощення процедури реєстрування і забезпечення зручного пошуку необхідної форми заяви й полегшення і прискорення процесу заповнення відповідних документів Міністерством юстиції України затверджено нові форми щодо заяв, важливо, що замість 24-х форм заяв з 1 червня є лише дев'ять – вони є зібрані переважно за видом особи, що реєструє. На сьогодні можна оформити документи для державної реєстрації громадської організації із статусом юридичної особи і в електронній формі через персональний сайт «Онлайн-будинку юстиції» <https://online.minjust.gov.ua/> [5].

Розгляд документів здійснюється протягом трьох днів, вартість послуг є безкоштовна. Державну реєстрацію громадської організації із статусом юридичної особи можна побачити в кабінеті «Онлайн-будинку юстиції» або скориставшись пошуком у розділі «Інформація з реєстрів», а та-

кож – за допомогою онлайн-сервісу отримання відомостей із ЄДР через сайт <https://usg.minjust.gov.ua/ua> [9].

Отож розвиток держави і суспільства вимагає формування та активної участі інститутів громадянського суспільства з метою недопущення стагнації в різних сферах життєдіяльності соціуму. Особливість і значимість таких інститутів обумовлюється тим, що в правовій державі вони виступають ключовим елементом, мостом, що дозволяє транслювати інтереси і потреби суспільства від його членів до суб'єктів, уповноважених на прийняття соціально значущих рішень. Правова основа взаємодії суспільства і держави за допомогою інститутів громадянського суспільства встановлена, в першу чергу, Конституцією. Так, згідно з Конституцією кожен має право на об'єднання, включаючи право створювати професійні спілки для захисту своїх інтересів. Крім того, гарантується повна свобода діяльності громадських об'єднань. Одночасно закріплено, що ніхто не може бути примушений до вступу в будь-яке формування [8].

Особливе місце громадських організацій в реалізації і захисту прав та свобод громадян підтверджується тим, що державою забезпечується дотримання прав і законних інтересів громадських об'єднань, надається підтримка їх діяльності. Правовий статус громадських організацій загалом характеризується широким колом прав, що дозволяють у повній мірі забезпечувати реалізацію соціальних прав громадян. До таких прав загалом відносяться право вільно поширювати інформацію про свою діяльність, право брати участь у виробленні рішень органів державної влади та органів місцевого самоврядування, право проводити збори, мітинги, демонстрації, ходи і пікетування, право засновувати засоби масової інформації і здійснювати видавничу діяльність, право представляти і захищати свої права, законні інтереси своїх членів і учасників.

Варто й сказати, що вплив некомерційних організацій на соціальну політику України зростає, однак вони явно недостатньо задіяні в плануванні і обговоренні

тематичних національних проєктів і державних програм. У підсумку ресурси громадських формувань задіяні в основному на етапі виконання вже поставлених завдань, а не під час формування порядку або визначенні пріоритетів соціальної політики, що, у свою чергу, також призводить до того, що громадяни не сприймають громадські організації як інструмент реального вирішення проблем.

Отже, проаналізувавши основні аспекти державної реєстрації громадських формувань можна сказати, що на сьогодні існують і певні проблеми найпоширеніші з них загалом є [1; 8]: відмови у реєстрації через необізнаність у відповідності назви юридичної особи; неправильне подання документів не уповноваженою на це особою; не відповідність поданих документів, як наслідок виникнення різних помилок; недостатня кваліфікація окремих реєстраторів; неефективність інструментів оскарження дій державного реєстратора або його бездіяльність.

З метою вирішення цих і інших проблем щодо процесу реєстрування доцільно, на наш погляд, вдосконалити саму процедуру державної реєстрації громадських формувань, а саме дотримуватися основних наступних теоретико-методологічних засад: у Міністерстві юстиції повинні досить детально зупинитися на поточному стані справ у сфері проведення реєстраційних процедур і визначити головні недоліки; більш якісно і коротко окреслили найближчі плани по вдосконаленню цього напрямку; забезпечити надання наших послуг у всіх ЦНАПах, які будуть створюватися на території областей; повинні охопити наданням послуг усі адміністративно-територіальні одиниці для практичної зручності заявників і розширення спектру електронних сервісів; доопрацювати програмне забезпечення на Онлайн будинку юстиції; запровадити на сайті «Дія» онлайн - послуги із реєстрацією, де буде все чітко пояснюватися онлайн оператором.

Дотримання всіх визначених засад забезпечить ефективнішу реєстрацію і уникнення відмови в реєструванні. Таким чином, як висновок потрібно сказати, що на

сьогодні в системі державної реєстрації існують певні неточності, а саме недоопрацювання, які потрібно вирішити для забезпечення якісної процедури проведення реєстрування.

Варто зауважити, що на процес реєстрування в Україні громадських формувань впливає і відсутність досвіду у сфері реєстрації, що значно зупиняє розвиток цієї сфери. Отже, дотримання запропонованих нами теоретико-методологічних засад має на меті формування якісної системи державної реєстрації з метою уникнення і розвитку будь-яких дилем у цій сфері і з метою і задоволення суспільних потреб.

Отже, як висновок потрібно сказати: основа взаємодії суспільства і держави за допомогою інститутів громадянського суспільства встановлена, в першу чергу, Конституцією згідно з Конституцією кожен має право на об'єднання, як було визначено, включаючи право створювати професійні спілки для захисту своїх інтересів. Крім того, гарантується повна свобода діяльності громадських об'єднань і є одночасно закріплено, що ніхто не може бути примушений до вступу в будь-яке формування. Підсумовуючи аналіз наведених тематик досліджень, можна дійти висновку, що реєстрації підлягають не лише юридичні особи та фізичні особи – підприємці, які є суб'єктами підприємницької діяльності (суб'єктами господарювання), але й юридичні особи та громадські формування, що не мають статусу юридичної особи, які займаються громадською діяльністю і формують громадянське суспільство, на що більшість науковців не звертає своєї уваги в процесі дослідження, зосереджуючись на суб'єктах господарської та підприємницької діяльності.

Наукова новизна дослідження полягає у вдосконаленні сучасних вимог процесу проведення державної реєстрації громадських формувань в Україні з урахуванням її соціального і економічного розвитку.

Висновки

Отже, у статті визначено, що правовий аналіз основних аспектів державної реєстрації громадських формувань є на

сьогодні важливим аспектом формування якісних громадських правових відносин, що лежать в основі формування і розвитку правового суспільства. Відносно цього, у процесі розгляду основних правових аспектів щодо державної реєстрації громадських формувань було охарактеризовано основні вимоги щодо процесу державної реєстрації, на основі цього розглянуто перелік документів, які потрібно подати та принципи об'єднання з метою якісного проведення щодо державної реєстрації громадських об'єднань. Також досліджено, що з метою спрощення процедури реєстрування і забезпечення зручного пошуку необхідної форми заяви й полегшення і прискорення процесу заповнення відповідних документів Міністерством юстиції України затверджено нові форми щодо заяв, а саме: важливо, що замість 24-х форм заяв з 1 червня є лише дев'ять – вони є зібрані переважно за видом особи, що реєструє. Нині можливо оформити документи для державної реєстрації громадської організації із статусом юридичної особи і в електронній формі через персональний сайт «Онлайн-будинку юстиції». Вивчено, що розгляд документів здійснюється протягом трьох днів, вартість послуг є безкоштовна. Державну реєстрацію громадської організації із статусом юридичної особи можна побачити в кабінеті «Онлайн-будинку юстиції» або скориставшись пошуком у розділі «Інформація з реєстрів», а також – за допомогою онлайн-сервісу отримання відомостей із ЄДР через сайт <https://usr.minjust.gov.ua/ua>.

Література

1. Державна реєстрація громадських формувань. Центральне міжрегіональне управління Міністерства юстиції (м. Київ). URL: https://kyivobljust.gov.ua/derg_reestracia_zmi_ta_gf/grom_formuvannya (дата звернення: 01.06.2021)
2. Клименко Н. Г. Роль державної реєстрації недержавних інституцій в державному регулюванні їх діяльності у сфері національної безпеки. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 2. URL:

<http://www.du.nauka.com.ua/?op=1&z=1188> (дата звернення: 01.06.2021).

3. Коваленко В., Юлдашев О. Громадські організації в Україні: взаємодія між трьома секторами. Київ : МАУП, 2007. 224 с.

4. Лихачов С. В. Дозвільне провадження в адміністративному процесі. Донецьк : ДонДУУ, 2009. 197 с.

5. Представники Мін'юсту та громадянського суспільства обговорили проблеми реєстрації ГО. URL: <https://zz.detector.media/law-and-money/texts/2021> (дата звернення: 01.06.2021)

6. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> (дата звернення: 01.06.2021).

7. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text> (дата звернення: 01.06.2021).

8. Проблеми у сфері реєстрації ГО у 2018-2019. *Коаліція Реанімаційний Пакет Реформ*. 2020. URL: <https://rpr.org.ua/news/problemy-u-sferi-reiestratsii-....> (дата звернення: 01.06.2021)

9. Реєстрація ГО зі статусом ЮО. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/service/reestraciya-go-zi-...> (дата звернення: 01.06.2021)

10. Форми заяв у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань. *Міністерство юстиції України*. 2020. URL: <https://minjust.gov.ua/formi-zayav-u-sferi-derjavnoi-g...> (дата звернення: 01.06.2021).

LEGAL ASPECTS OF PUBLIC FORMATIONS' STATE REGISTRATION

Today, legal analysis of the main aspects of public formations' state registration is quite an important aspect of the formation of appropriate quality public legal relations underlying the formation and development of any legal society. The subject of the work is a legal aspect of state registration of public formations. The goal of the work is to inves-

tigate the main features of state registration of public formations. The method of description, formalization and method of generalization was used in the work. In the process of the main results of the study the main aspects of state registration of public formations, namely the basic requirements to the process of state registration were defined, on the basis of this the list of documents to be submitted and the principles of association in order to qualitatively conduct state registration of public formations were considered, the main problems of registration were studied and the main principles for their avoidance were defined. Modern branch of constitutional law has generated many legal mechanisms of organization of constructive relations between representatives of civil society and public authorities. To this end, the article defines the peculiarities of the registry of public associations. Proved public associations are free to choose their name, but must be guided by

the laws, in particular to check the Unified State Register of legal and physical persons for the absence of identical names. In order to simplify the registration procedure and to provide a convenient search for the necessary application form and to facilitate and accelerate the process of filling out the relevant documents. It has been proved that today the development of the state requires the formation of civil society institutions in order to avoid stagnation in various spheres of social life. Practical value of the received results can be applied to state registration bodies. As a conclusion is determined that peculiarity and value of such institutions is explained by the fact that in a state governed by the rule of law they act as a key element, a bridge, allows to translate interests and needs of society from its members to the subjects, authorized to make socially important decisions.

Keywords: state registration, public formations, law, requirements, process.

